

Βασίλης Χολέβας
Παιδαγωγός - Νομικός
Θεσσαλονίκη

**ΜΕΤΑ ΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟ : ΠΩΣ ΝΑ
ΠΕΤΥΧΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΑ ΖΩΗ ΣΟΥ**

Εισαγωγή

Το διαζύγιο είναι μία από τις πλέον οδυνηρές καταστάσεις που μπορεί να ζήσει ο άνθρωπος. Οι περισσότεροι που το έζησαν μιλούν για "εφιάλτη". Το ψυχικό κόστος είναι μεγάλο. Βέβαια, για μερικούς δεν είναι σοβαρή κατάσταση, είτε γιατί τους περιμένει έτοιμος σύντροφος, είτε γιατί είναι Ζαμανφουτίστες (έστω κι αν έχουν παιδιά). Αυτοί όμως είναι πολύ λίγοι. Στο δικαστήριο θα ζήσουν οι πρώην σύζυγοι φοβερές καταστάσεις, θα εκτοξευθούν φοβερές κατηγορίες και εκφράσεις (που αληθεύουν ή όχι) και η παλιά αγάπη γίνεται μίσος και εκδίκηση. Ακόμα και η υγεία (ψυχική και σωματική) των αντιδίκων τίθεται σε δοκιμασία. Η κατάθλιψη караδοκεί στη γωνία μετά το διαζύγιο. Το άτομο βλέπει αποδιοργανωμένη τη ζωή του, που πριν, άσχετα από τις προστριβές τους, είχε οργανωμένη. Ξαναρχίζει από το μηδέν. Τα παιδιά είναι πρόβλημα, που η λύση του είναι δύσκολη, όπως και η οικονομική επιβίωση.

Και όμως μέσα σ'αυτή την απαίσια κατάσταση, μπορείς να αλλάξεις πολλά και να βελτιώσεις τη ζωή σου, οργανώνοντάς την και να ξεκινήσεις μια καλύτερη ζωή. Αυτό το θέμα θα διαπραγματευθούμε εδώ. Πώς δηλαδή θα βελτιώσει ο διαζευγμένος τη ζωή του.

Προσαρμογή στη νέα κατάσταση

Το διαζύγιο επήλθε. Είναι γεγονός. Πριν απ' όλα πρέπει ο διαζευχθής να συνειδητοποιήσει αυτήν την πραγματικότητα και

να το πάρει απόφαση ότι θα ζήσει τώρα μια διαφορετική ζωή. Να σβήσει απ' το μυαλό του μνήμες που τον στενοχωρούν και να μη σκέπτεται συνέχεια τα ίδια πράγματα, τα γιατί, τα πώς, τις ενοχές και ένα σωρό άλλες σκέψεις. Ότι έγινε, έγινε. Τώρα πρέπει να ενδιαφερθεί για την προσωπική του ευτυχία. Οφείλει στον εαυτό του και στα παιδιά του, να γίνει πάλι ευτυχισμένος άνθρωπος. Πολλοί εγκαταλείπουν τον εαυτό τους στην τύχη τους μετά το διαζύγιο. Αφήνουν να παρασυρθούν και στην κατάθλιψη. Η ζωή τους αποδιοργανώνεται. Μεγάλο λάθος ! Η ζωή δεν τελειώνει στο διαζύγιο, αρχίζει απλώς μια άλλη.

Τα παιδιά του διαζευγμένου

Αυτό είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα. Αλλά και εδώ ας δει αισιόδοξα το θέμα. Θα δίνει διατροφή για τα παιδιά (αν είναι πατέρας), θα τα βλέπει τακτικά, δε θα μιλάει με κακία για τη μητέρα τους, θα τους δώσει να καταλάβουν ότι ναι μεν χώρισαν πατέρας και μάνα, αλλά αγαπούν και θα συνεχίσουν να αγαπούν για πάντα τα παιδιά τους, θα τα φροντίζουν και δεν θα τους λείψει τίποτα. Έτσι τα παιδιά αισθάνονται πιο ασφαλή, γιατί και γι' αυτά το διαζύγιο είναι τεράστιο ψυχικό κόστος. Υπάρχουν διαζευγμένοι πατεράδες που βλέπουν τα παιδιά τους Χριστούγεννα και Πάσχα (και δυστυχώς δεν είναι λίγοι), αυτό είναι απαράδεκτο. Μερικοί δεν το κάνουν από έλλειψη αγάπης για τα παιδιά τους, αλλά αφοσιώνονται στα προβλήματά τους, και ενώ λένε μέσα τους : αυτή την Κυριακή θα δω τα παιδιά, το αναβάλλουν τελικά λόγω φόρτου εργασίας ή για άλλες αιτίες. Το παιδί όμως τους περίμενε

με αγωνία κάθε Κυριακή και η επιθυμία του υφίστατο συνεχή ματαίωση.

Στη διατροφή ο πατέρας ας είναι αξιοπρεπής.

Δυστυχώς, οι περισσότερες μικρότητες συμβαίνουν γύρω από το θέμα της διατροφής. Καθυστερούν μήνες τη διατροφή, επικαλούνται δικαιολογίες, κατά βάθος όμως θέλουν να εκδικηθούν τη σύζυγο, έστω κι αν απ' αυτή εξαρτάται η επιβίωση των παιδιών του. Τότε είναι που τα παιδιά θα μισήσουν τον πατέρα τους (μερικά για πάντα), θα αφοσιωθούν στη μάνα τους και όταν ενηλικιωθούν δε θα θέλουν ούτε να βλέπουν τον πατέρα τους που θα τον θεωρούν "δῆμιο της μητέρας τους". Γι' αυτό η σχέση πατέρα και παιδιών, αλλά και πατέρα και μητέρας, έστω και διαζευγμένοι, πρέπει να είναι όσο το δυνατόν καλύτερη. Όχι κάθε συνάντηση να καταλήγει σε καυγά με τη σύζυγο ή σε συνεχείς αναμνήσεις από το παρελθόν.

Η οργάνωση της νέας ζωής

Οι Αμερικανοί λένε : "η ζωή αρχίζει στα 60 και το εννοούν. Κάνουν εκδρομές σε άλλες ηπείρους, γράφονται σε Πανεπιστήμια, γίνονται μέλη διαφόρων πολιτιστικών συλλόγων και γενικά αναπτύσσουν μια δραστηριότητα εκπληκτική για μας. Εσύ που είσαι μόλις 25 ετών ή 30 ή 40 κ.λ.π. γιατί νομίζεις ότι η ζωή τέλειωσε για σένα ; σε περιμένει η ζωή, οι εκπλήξεις της, νέα ευχάριστα γεγονότα και καταστάσεις, ένας νέος σύντροφος, χίλιες δυο ευχάριστες ενασχολήσεις με διάφορα πράγματα, αρκεί να μην το βάλεις κάτω, να μην είσαι ηττοπαθής και απαισιόδοξος. Ξεκίνα με αισιοδοξία τη νέα ζωή σου και να θυμάσαι την άλλη αμερικανική

νική παροιμία : "αύριο άλλη μέρα, άλλη τύχη". Έτσι κι αλλιώς όλα στη ζωή αλλάζουν συνέχεια. Τίποτα δε μένει ίδιο για πάντα. Ο Έλληνας "πάντα ρεί, πάντα χωρεί και ουδέν μένει" φιλόσοφος Ηράκλειτος έλεγε : Δηλαδή, όλα κυλάνε, όλα προχωρούν και αλλάζουν και τίποτα δε μένει για πάντα το ίδιο. Έχει απόλυτο δίκιο. Τέτοιες σκέψεις αισιόδοξες να κάνεις και όχι συνεχή, "φλας μπακ" που σχεδόν πάντα είναι οδυνηρά και δεν αλλάζεις και τίποτα. Μη βιάζεσαι όπως οι περισσότεροι να κάνεις μια καινούργια σχέση για "να ξεχάσεις", όσοι το δοκιμάζουν, συνήθως μετανιώνουν, γιατί είναι μια πρόχειρη σχέση που καταλήγει στο πουθενά. Δεν είναι "μαγικό ραβδί" η νέα σχέση, άφησε να περάσει κάποιος χρόνος. Οι αρχαίοι Έλληνες έλεγαν : "ο κοινός ιατρός, ο χρόνος, γιατρεύει τα πάντα". Είχαν δίκιο. Ο χρόνος φέρνει τη λήθη (το ξέχασμα), το ξέχασμα καθαρίζει το μυαλό και το κάνει να παίρνει σωστές αποφάσεις και να κάνει σωστές επιλογές.

Ποιός παίρνει τα παιδιά

Σχεδόν πάντα η μητέρα. Όλοι οι νόμοι, σ' όλο τον κόσμο, δίνουν τα παιδιά στη μάνα, όσο καλό δικηγόρο και αν έχεις. Ο νομοθέτης πιστεύει ότι "η χειρότερη μητέρα είναι ο καλύτερος πατέρας". Για μένα είναι λάθος αυτό και ξεπερασμένο. Τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Μόνο αν η μάνα κάνει ανήθικη ζωή, μπορεί ο πατέρας να πάρει τα παιδιά βάσει του νόμου.

Το οικονομικό πρόβλημα

Είναι απ' τα μεγαλύτερα προβλήματα του διαζευγμένου. Αν η γυναίκα δε δουλεύει, θα πάρει διατροφή και για τον εαυτό της (δυστυχώς στην Ελλάδα είναι μικρή). Θα αναγκασθεί να βρει μία εργασία και κάποιος συγγενής (μητέρα) θα κρατά τα παιδιά της. Αν δεν γίνεται αυτό, μένει ο παιδικός σταθμός. Όμως ας μη το βάλει κάτω. Ξέρω χωρισμένες που έγιναν λείαινες για να μεγαλώσουν τα παιδιά τους, σωστές ηρωίδες. Να σκέφτεται ότι τα παιδιά θα μεγαλώσουν, ο χρόνος περνά πολύ γρήγορα και έτσι θα βελτιωθούν τα πράγματα. Εξάλλου δεν είναι η μόνη διαζευγμένη. Εκατοντάδες εκατομμύρια γυναίκες είναι χωρισμένες με παιδιά. Στην Ευρώπη οι χωρισμένοι είναι κατά μέσο όρο το 40% των εγγάμων. Στην Ελλάδα οι χωρισμένοι είναι το 27%-30% (επί των νέων ζευγαριών). Κανείς δε χάρθηκε, όλοι επιβιώνουν, μεγαλώνουν τα παιδιά τους, χαίρονται και τα εγγόνια τους.

Με τέτοιο ευρύ βλέμμα πρέπει να βλέπεις τα πράγματα. Όχι στενά και με συνεχή εσωστρέφεια. Πολλοί διαζευγμένοι όλο λένε μέσα τους και θλίβονται : "μα γιατί "εγώ" ν' αποτύχω στο γάμο, ενώ τόσοι άλλοι πέτυχαν ; Δε βλέπει γύρω του ότι οι χωρισμένοι θα είναι σε 10-15 χρόνια η πλειοψηφία, ώστε να παρηγορηθεί και να μην αισθάνεται αποτυχημένος και πέφτει το ηθικό του. Κι αν ακόμη έφταιγε αυτός για το διαζύγιο και δε γίνεται να επανορθώσει, ας μη κατηγορεί συνέχεια τον εαυτό του. Άνθρωπος είναι, έκανε λάθη, όλοι μας κάνουμε, μόνο ο Θεός και οι νεκροί δεν κάνουν λάθη. Αλλοίμονο αν λόγω των λαθών μας, εγκαταλείπαμε τον αγώνα και τη χαρά, έτσι είναι η ζωή. Ας θυμηθεί εξάλλου ότι ο Χριστός δεν ενδιαφέρονταν για τα λάθη και τις αμαρτίες που έκαναν οι άνθρωποι, αλλά τον ενδιέφερε το πώς θ'

αλλάξουν. Πώς θα γίνουν καλύτεροι και ωριμότεροι. Έτσι σκέψου κι εσύ. Ας διδαχθείς από λάθη που έκανες στο γάμο σου και γίνε πιο έμπειρος κυβερνήτης στο πλοίο της ζωής σου. Κανείς δεν γεννιέται ώριμος. Γινόμαστε ωριμότεροι με τα λάθη που κάνουμε. Έτσι αν σκέπτεσαι (και έτσι είναι το σωστό), θα έχεις όρεξη να δουλέψεις, να δημιουργήσεις. Θα μεγαλώσουν τα παιδιά σου ήρεμα και αργότερα θα φτιάξουν κι αυτά τη ζωή τους. Να θυμάσαι: αν χάσεις το ηθικό σου, έχασες και το παιγνίδι της ζωής. Γι' αυτό συνέδεσα το οικονομικό πρόβλημα με το υψηλό ηθικό. Για να λύσεις το οικονομικό πρόβλημα, χρειάζεσαι υψηλό ηθικό, ώστε να τρέχεις να βρεις εργασία.

Το στίγμα "του αποτυχημένου"

Κι αυτό πονάει το διαζευγμένο. Αλλά μόνο τον Έλληνα διαζευγμένο, γιατί στην Ευρώπη και Βόρεια Αμερική δεν υπάρχει τέτοιο στίγμα. Νομίζει ο Έλληνας χωρισμένος, ότι οι άλλοι τον θεωρούν αποτυχημένο. Δε πέτυχε στο γάμο του. Μεγαλοποιεί τα πράγματα. Ξεχνά ότι και οι άλλοι έχουν πολλά προβλήματα και αδιέξοδα και δεν έχουν χρόνο ν' ασχοληθούν με το δικό του και να τον σχολιάζουν. Εξάλλου είναι τόσοι πολλοί οι χωρισμένοι, που κανέναν πια δεν κάνει εντύπωση το διαζύγιο, το συνηθίσαμε. Συνεπώς να μην αισθάνεται αυτό το στίγμα, είναι σαν οπτική πλάνη.

Να ξαναπαντρευτεί ;

Εάν κρίνει ότι είναι ώριμος για ένα νέο γάμο, ότι ο σύντροφός του ο νέος είναι αξιόλογο άτομο, δέχεται να μεγαλώσει τα παιδιά του σαν δικά του, μαι να ξαναπαντρευτεί. Η ζωή είναι δύσκολη και χρειάζεται σύντροφο το κάθε άτομο. Αλλά να μη κάνει τα ίδια λάθη. Να ελέγξει καλά το νέο σύντροφο. Αρκετές φορές ο νέος σύντροφος με το χρόνο αποδεικνύεται χειρότερος από τον πρώτο. Γι'αυτό ας μη βιασθεί ν' ανεβεί ξανά τα σκαλιά της Εκκλησίας.

Αν πάλι κρίνει ότι ο ίδιος έχει ελαττώματα που δεν ξεπέρασε, π.χ. νευριάζει εύκολα, εκφράζεται άσχημα, "δε σηκώνει μύγα στο σπαθί του", δηλαδή είναι απόλυτος, τότε καλύτερα να μη ξαναπαντρευτεί. Θα επαναληφθεί σίγουρα το ίδιο σενάριο : η διαδικασία ενός δεύτερου διαζυγίου. Ας μείνει μόνος με τους φίλους του, τα παιδιά του, παρά να δυστυχήσει πάλι και αυτός και η σύντροφός του. "Το δισ εξαμαρτείν ουκ ανδρός σοφού" έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες. Ξεπέρασε πρώτα τον "κακό εαυτό σου" και μετά ναι, ανέβα τα σκαλιά της Εκκλησίας ξανά.

Ο κίνδυνος του αλκοολισμού

Είναι συχνός. Ιδίως οι άνδρες, μετά το διαζύγιο βρίσκουν παρηγοριά στο αλκοόλ. Λάθος μέγα !!! Έχει στοιχίσει τη ζωή πολλών ανδρών.

Μη το κάνεις ποτέ φίλε μου. Όσοι το έκαναν καταστράφηκαν. Ειδικά στη φάση αυτή της ζωής σου, μείνε μακριά απ' το αλκοόλ. Ναι, θα ξεχνάς μ'αυτό λίγο τον πόνο σου, αλλά όλη η

επόμενη μέρα θα είναι κόλαση και ήττες σ'όλους τους τομείς. Αλλά κι αν έπεσες στην παγίδα, δεν είναι αργά. Υπάρχουν σήμερα πολλές κλινικές για αλκοολικούς, με άριστα αποτελέσματα. Οι αλκοολικοί μου έλεγε φίλος ψυχίατρος, θεραπεύονται στις κλινικές, οι ηρωινομανείς όχι, διότι οι δεύτεροι μόλις βγουν απ' την κλινική τους πλησιάζουν οι ίδιοι φίλοι και έμποροι και με πονηριά τους ξαναρίχνουν στο βούρκο, πράγμα που δε συμβαίνει στους αλκοολικούς.

Ο κίνδυνος της κατάθλιψης

Κι αυτός είναι συχνός στα χωρισμένα ζευγάρια. Είναι φυσικό, είναι φυσιολογικό μετά από ένα διαζύγιο να ζήσεις τη στενοχώρια. Αν όμως δεν το ελέγξεις, μπορεί να προχωρήσει σε επικίνδυνα χωράφια, στην κατάθλιψη. Αν λοιπόν δει ότι αρχίζει να αδιαφορεί για όλα, δε βρίσκει χαρά σε τίποτα, ούτε στα παιδιά του, πράγματα που πριν τον ενδιέφεραν, τώρα τον αφήνουν παντελώς αδιάφορο, κουράζεται εύκολα χωρίς λόγο, να υποψιασθεί πιθανή κατάθλιψη. Ας μη φοβηθεί όμως. Σήμερα υπάρχουν τόσο καλά φάρμακα αντικαταθλιπτικά και κυρίως το κλασικό "anafganil" που νικάνε την κατάθλιψη. Θέλουν 15 μέρες όμως για να δράσουν. Δεν είναι σαν τα ηρεμιστικά. Ας επισκεφθεί ένα ψυχίατρο, δεν πρέπει να την αφήσει να προχωρεί.

Ο κίνδυνος της αυτοκτονίας ; όχι δεν είναι συχνός, αλλά ελλοχεύει κι αυτός. Είναι ηλίθιο πραγματικά να κάνει τέτοια πράξη ο διαζευγμένος, όσο και αν του λείπει ο σύντροφός του ή τα παιδιά του. Ο χρόνος θα επουλώσει σίγουρα την πληγή του διαζυγίου και θα το ξεπεράσει. Ας κάνει υπομονή λοιπόν, να περά-

σει λίγος χρόνος στη νέα ζωή και θα γίνει και πάλι όπως πριν. Θα βρει νέα ενδιαφέροντα και νέα πρόσωπα που θα τον κάνουν να ξεχάσει, με σύμμαχο μεγάλο το χρόνο.

Η εκδίκηση και η ρεβάνς

Συχνά οι διαζευχθέντες ψάχνουν ευκαιρία να εκδικηθούν το σύντροφό τους, να πάρουν τη ρεβάνς. Είναι κουτό και επικίνδυνο. Καλύτερα να κλείσει τελείως αυτό το κεφάλαιο στη ζωή του και να κοιτάζει το μέλλον του. Εξάλλου όταν έχουν παιδιά, επιβάλλεται μια σχετικά καλή σχέση των χωρισμένων, ώστε να αγωνίζονται και να αποφασίζουν από κοινού για το μέλλον των παιδιών τους, θα συναντώνται συχνά για διάφορα θέματα των παιδιών (οικονομικά, ασθένειες, σπουδές κ.λ.π.) και δε συμφέρει με τις αλληλοεκδικήσεις να αλληλομισούνται. Θα το πληρώσουν και οι ίδιοι, αλλά κυρίως θα το πληρώσουν τα αθώα παιδιά τους. Η εκδίκηση του ενός φέρνει την εκδίκηση του άλλου και ο φαύλος κύκλος δεν τελειώνει ποτέ.

Η κατασυκοφάντηση του συντρόφου στα παιδιά

Συμβαίνει στην Ελλάδα συνήθως, και έχει άσχημα αποτελέσματα για όλη τη διαλυμένη οικογένεια. Η μάνα που έχει τα παιδιά μαζί της, κατηγορεί τον πατέρα συχνά και βάζει μίσος στις παιδικές ψυχούλες για τον πατέρα τους. Μεγάλο λάθος, διότι τα παιδιά θα φέρονται άσχημα στον πατέρα, χωρίς στοιχειώδη σεβασμό και αυτός με τη σειρά του θα οργίζεται με τα παιδιά του και ίσως φθάσει μέχρι την αδιαφορία γι'αυτά από κάθε άποψη,

πράγμα που θα το πληρώσει και η πρώην σύζυγος και τα παιδιά, (αλλά και ο πατέρας θα μελαγχολεί γι' αυτό). Βέβαια, και ο πατέρας μπορεί να κατηγορεί στα παιδιά τη μητέρα. Όλα αυτά δείχνουν "μικρούς ανθρώπους" χωρίς μεγαλείο ψυχής και χωρίς τάση για συγχώρεση.

Ο "πατριός" και η "μητριά"

Οι έννοιες αυτές είναι άσχημα φορτισμένες από αρχαιότερων χρόνων, αλλά και από τα παραμύθια ακόμα. Και όμως ! Υπάρχουν πατριοί και μητριές που φέρθηκαν σαν πραγματικοί γονείς και καλύτερα. Αλλά οι αιώνιοι κίνδυνοι ελλοχεύουν. Η μητέρα πρέπει να προσέχει τη σχέση πατριού και κόρης, αν εξελίσσεται σωστά, ο δε πατέρας να προσέχει πάντα αν η "μητριά" είναι τρυφερή με τα παιδιά του. Δεν εννοώ να υπάρχει καχυποψία, απλά να προσέχουν.

Η κρατική βοήθεια

Σίγουρα η μητέρα αν είναι άνεργη, πρέπει να ζητήσει ή να ψάξει την ενίσχυση από την Πολιτεία. Υπάρχουν σήμερα πολλά προγράμματα, σεμινάρια εργασίας, επιδοτούμενα ή όχι, πολλά είναι επιχορηγούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Όλα αυτά βέβαια θέλουν τρέξιμο. Αλλά κάποια στιγμή θα βολευτεί οριστικά, να είναι αισιόδοξη. Βέβαια στα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι χωρισμένες μητέρες έχουν πολλά προνόμια και οικονομική ενίσχυση από την πολιτεία.

Με κάποια δόση υπερβολής και μαύρου χιούμορ, μου έλεγε κάποιος : "έξω στην Ευρώπη συμφέρει οικονομικά να είναι η γυναίκα χωρισμένη ή ανύπαντρη μητέρα, παρά κανονική σύζυγος". Και στην Ελλάδα υπάρχει μια μικρή πρόοδος στα θέματα αυτά. Οι ανύπαντρες ή χωρισμένες μητέρες πριμοδοτούνται σε διάφορους διαγωνισμούς ή προσλήψεις, ή στην εγγραφή των παιδιών στους Παιδικούς Σταθμούς κατ' απόλυτη προτεραιότητα. Πρέπει όμως να γίνουν πολύ περισσότερα, άλλωστε οι χωρισμένες μητέρες αυξάνονται ετησίως με ανησυχητικό ρυθμό και στην Ελλάδα.

Η οργάνωση του ελεύθερου χρόνου

Χρειάζεται να κάνει μια καλή οργάνωση του ελεύθερου χρόνου ο διαζευγμένος, διότι τότε είναι που κάνει τα "φλας μπακ" δηλαδή αναμνήσεις του παρελθόντος έρχονται στην επιφάνεια αστραπιαία και του χαλάνε το κέφι. Χρειάζεται φίλους, φιλικές επισκέψεις, εκδρομές με γκρουπ για να έχει παρέα, ειδικά Χριστούγεννα και Πάσχα για να μην του λείπει η οικογένεια. Πρόβλημα εδώ είναι τα παιδιά, αν μπορεί να τ' αφήνει σε ένα στενό συγγενή (μητέρα κ.λ.π.). Να μην εξελιχθεί σε μοναχικό τύπο ή κλεισθεί στους 4 τοίχους του διαμερίσματος. Νέους φίλους, νέες παρέες μπορεί να κάνει συμμετέχοντας π.χ. σε ορειβατικούς συλλόγους, χορευτικούς, πολιτιστικούς κ.λ.π. Η αίσθηση της μοναξιάς δεν έρχεται την ημέρα ή στην ώρα εργασίας, αλλά στον ελεύθερο χρόνο ή τη νύχτα κυρίως. Τότε χρειάζεται τους φίλους και την καλή παρέα.

Η περίπτωση επανασύνδεσης με το σύζυγο ή τη σύζυγο

Συμβαίνει μερικές φορές. Χωρισμένοι πια, βλέπουν πολλά πράγματα πιο καθαρά από πριν.

Ελαττώματα του συντρόφου που τότε στο γάμο τα έβλεπε "γιγάντια", τώρα τα βλέπει μικρότερα, αρετές του συντρόφου που δεν έβλεπε τότε, τις βλέπει τώρα, λάθη δικά του και ελαττώματα που δεν έβλεπε τότε, τώρα τα βλέπει. Ο πόνος που μεσολάβησε από το χωρισμό ως τώρα, κάνει τους συντρόφους πολλές φορές να ωριμάσουν, να διώξουν το απόλυτο του χαρακτήρα τους, "να σηκώνουν και καμιά μύγα στο σπαθί τους", να μιλούν πιο κόσμια, όχι με οργή κ.λ.π. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις διαζευγμένων που ξαναπαντρεύτηκαν μεταξύ τους. Έτσι, αν κατά τις συναντήσεις τους για θέματα των παιδιών κ.λ.π. βλέπουν αλλαγές ο ένας στον άλλον ας μη ντραπούν κι ας ξαναδοκιμάσουν.

Εξάλλου ας σκεφθούν τι χαρά θα κάνουν τα παιδιά τους. Πολλοί πρώην σύζυγοι όταν συναντώνται για συζήτηση διαφόρων θεμάτων στο σπίτι του ενός, εύκολα καταλήγει η συνάντηση σε καυγά. Μια καλή λύση είναι να συναντώνται σε "ουδέτερο γήπεδο", π.χ. σε μια ευχάριστη cafeteria, όπου το περιβάλλον και η μουσική δεν εμπνέουν για καυγά. Αντίθετα, εμπνέουν για επανασύνδεση, λίγο το ούισκυ, λίγο η μουσική, λίγο ο κόσμος γύρω, εμπνέουν για μια πρόταση δεύτερης ευκαιρίας.

Βέβαια ο λαός λέει ότι "αν ραγίσει το γυαλί, δεν ξανακολλά", κι όμως ο πόνος που μεσολαβεί και η μοναξιά συν τα προβλήματα που εμφανίστηκαν μετά το χωρισμό και δεν τα είχαν προβλέψει όταν χώριζαν, κάνει το γυαλί να κολλήσει αρκετές φορές.

Η μεγάλη συγχώρεση των πρώην συζύγων

Αν θέλει ο διαζευγμένος ποιοτική υπόλοιπη ζωή, πρέπει να ξεπεράσει τις μικρότητες του μίσους, της εκδίκησης κ.λ.π. που τρέφει για τον πρώην σύντροφό του. Αν δεν το κάνει, θα είναι πάντοτε σε μια κατάσταση μισοσβησμένου ηφαιστείου κι αυτό θα του χαλά το κέφι. Ας προχωρήσει στη μεγαλειώδη ανθρώπινη πράξη : την ολοκληρωτική συγχώρεση του συντρόφου του, ό,τι και αν του έκανε. Ξέρω είναι δύσκολο, αλλά είναι πράξη που θα ελευθερώσει τον ίδιο. Ας τολμήσει, ας το κάνει, κερδισμένος θα βγει. Ξέρω ζευγάρια χωρισμένα, που όλη τους η ζωή πέρασε μέσα στο μίσος του ενός προς τον άλλον.

Ο Χριστός συγχώρεσε στο Σταυρό πάνω τους σταυρωτές του λέγοντας : "πάτερ αφες αυτοίς, ουκ οίδασι τι ποιούσιν". Το είπε για να κάνουμε και εμείς το ίδιο, στους δικούς μας σταυρωτές της ζωής μας, σ'αυτούς που μας οδήγησαν στο Γολγοθά της ζωής.

Ο πρώην και ο δεύτερος γάμος

Εάν ο ένας πρώην σύζυγος παντρευτεί, θέλει μεγάλη λεπτότητα χειρισμών όσον αφορά τη σχέση του με τον πρώην (εφόσον έχουν κάνει παιδιά). Ο πρώην όταν θα έρχεται να δει τα παιδιά, δε θα κάθεται μέσα στο σπίτι, όπου θα είναι ο νέος σύζυγος, δε θα είναι φίλος που μπαινοβγαίνει και πιάνει συζητήσεις, γιατί όλα αυτά είναι επικίνδυνα και έχουν οδηγήσει σε διάλυση του νέου γάμου. Ο νέος σύντροφος ζηλεύει, φοβάται μήπως υπάρχει κάποια σπίθα αγάπης ή και έρωτα μεταξύ τους, φοβάται την οικειότητά τους. Γι'αυτό ο πρώην σύζυγος που παντρεύτηκε, δεν αφήνει τον πρώην σύντροφο να μπει στο σπίτι, δίνει τα παι-

διά στην πόρτα λέγοντας ένα "γεια" και τίποτα άλλο. Μια ψυχρή ευγένεια μόνο, ώστε να μη ζηλέψει ή γίνει καχύποπτος ο νέος σύζυγος. Γνωρίζω μια περίπτωση, που όταν ο πρώην σύζυγος πήγαινε να πάρει το Σαββατοκύριακο τα δύο παιδιά του, ζητούσε από την εκ νέου παντρεμένη πρώην σύζυγό του να του φτιάξει έναν καφέ πριν φύγουν, εκείνη από ευγένεια του έφτιαχνε στην κουζίνα, ενώ παρών ήταν και ο νέος σύζυγος. Κάποια μέρα ο νέος σύζυγος εξερράγη κυριολεκτικά από την κατάσταση αυτή και κινδύνεψε σοβαρά ο δεύτερος γάμος της γυναίκας.

Επίλογος

Σήμερα οι αγωγές διαζυγίων πέφτουν σαν βροχή καθημερινά στα δικαστήρια. Όμως μπορεί να ξαναφτιάξει τη ζωή του ο άνθρωπος. Πρέπει να προσαρμοσθούμε σε μια νέα πραγματικότητα και να είμαστε ψύχραιμοι. Προσπάθησα να δώσω κάποια μηνύματα και μεθόδους, ώστε να μπορέσει ευκολότερα ο διαζευγμένος να ξαναφτιάξει τη ζωή του. Τώρα που και στη χώρα μας τα διαζύγια κάνουν θραύση, πρέπει να γνωρίζουμε και πώς θα ξαναφτιάξουμε ό,τι καταστράφηκε.

Γιατί ας μη ξεχνάμε αυτό που λέει ο λαός : "όσο ζει ο άνθρωπος, όλα μπορεί να τα διορθώσει".